

A világszínvonalról a középszerig – I. rész: A magyar agrárium diadala
<https://168.hu/itthon/mezogazdasag-magyarorszag-kadar-rendszer-termeloszovetkezet-elvonal-186696>

Szerző: dr. Gazdag László

Nem ördögtől való dolog a komplex agrárvállalkozási forma, még ha annak gyökerei éppen a magyar szocialista korszakban találhatók. Erről is beszélt lapunknak Raskó György agrárközgazdász abban a cikkben, amely két hete jelent meg. Szerinte a hagyományos magyar bizalmatlanság is oka lehet annak, hogy az agráriumban dolgozók idegenkednek a szövetkezeti, a társulási formáktól, mert az egykori kolhozrendszer emlékeit látják bennük. Holott a nagyüzemi működés egyik előnye éppen az, hogy integrálni tudja a kistermelőket, és így nagyobb jövedelmezőséget nyújt nekik. Gazdag László agrárközgazdász, kandidátus, egyetemi tanár a következő hetekben a saját tapasztalatai alapján foglalja össze az egykor világszínvonalú hazai mezőgazdaság kálváriáját.

2020. június 18.

Megkockáztatom, hogy az 1980-as évek közepén a magyar mezőgazdaság sok tekintetben az első helyen állt a világon.

A nagy találmány az úgynevezett termelési rendszer volt: egy komplex szolgáltató-ellátó és fejlesztő szervezet. Miközben a termelési rendszerek ötvenféle szolgáltatást egyesítettek, agronómiai, műszaki és közgazdasági-pénzügyi területen is segítséget nyújtottak a partnergazdaságoknak, egy-egy helyen egy hektárra vetítve 30 forintért. Akik elleneztek a termelési rendszerek létét, főleg azzal támadták, hogy kizsákmányolják az üzemeket. A pártállami oligarchák egy csoportjának ugyanis nagyon nem tetszett a termelési rendszerek piaci versenye a partnergazdaságokért, szerették volna ezeket integrálni és bürokratikus irányítás alá vonni. Ha ez a nézet győzött volna, az lett volna a termelési rendszerek halála!

Hatvanhárom ilyen szervezet volt az országban, ezek összegyűjtötték a világ legjobb technikai eszközeit, technológiáit, állat- és növényfajtáit, hibridjeit, mind kipróbálták, majd bevezették a partnergazdaságokban. A termelési rendszerek által kidolgozott pénzügyi konstrukciók révén a legágrólszakadtabb téeszék Szabolcsban, Hajdú-Biharban így hozzájutottak a világ legkorszerűbb technikájához, technológiájához, a John Deere traktorhoz, a Claas Dominator kombájnhoz, a Pioneer kukorica hibridekhez. Az előző öt év átlagához viszonyított többlettermésből kellett

visszafizetni a hitelt. A technológiai robbanás következtében a termésátlagok egyik évről a másikra akár megháromszorozódtak (!), még a legszegényebb üzemek is ki tudták fizetni a hitelt a drága gépek után. Az egész világ csodálta a magyar mezőgazdaságot.

1979-ben a magyar búzatermés 19 százalékkal meghaladta az EGK (az EU elődje) átlagát, a kukoricával – az egymillió hektárnál nagyobb területen termelők között – az USA mögött a másodikkak voltunk a világon, a napraforgóterméssel pedig szintén másodikkak Franciaország mögött. Az 1-1,1 millió tonna almatermésével is az elsők voltunk a világon, exportáltunk, 1998 óta viszont ebben is nettó importőrök vagyunk. Nálunk volt Európa legnagyobb tiszta vérű Holstein-fríz (fekete-tarka) tehénállománya, márpedig ez a világ legjobb tejelő fajtája, ennek következtében az egy állatra jutó tejtermelés nálunk 1000 literrel magasabb lett, mint Franciaországban, Svájcban vagy Ausztriában. Akkor Magyarországon 1,9 millió szarvasmarhát számoltak össze, ma 700 ezer van. Wassily Leontieff Nobel-díjas amerikai közgazdász adatai szerint nálunk 19 tehén jutott egy tehenészre, Franciaországban csak 14-15. És még ott volt a mintegy nyolcszoros bérkülönbség! Erre alapozva írta le 1984-ben Leontieff, hogy „a magyar mezőgazdaságban már az élők munkája hatékonysága is nagyobb, mint a franciákéban”.

A nyolcvanas évek közepén csaknem tízmillió sertés hizott nálunk, a világ legjobb fajtái, és csak Dánia előzött meg az egy főre jutó sertéshústermelésben és -exportban. Ma 2,7 millió sertés van, holott 5,5 millió kellene a belföldi ellátáshoz, tehát nettó importőrök lettünk.

Nagy találmány volt a helytelenül háztájinak nevezett árutermelő családi vállalkozás, amelyeket integráltak a nagyüzembe. A sertésállomány 56 százaléka hizott a háztáji portákon, biztonságos volt a termékpálya a napos malactól a késztermékig. Az akkori tizenkét korszerű húskombinát közül ma már egyik sem működik. A szekszárdi húskombinát többször cserélt gazdát az elmúlt években, ma is üresen konganak az épületei, szó szerint a kutya se jár arra.

Talán az egyetlen sikeres kivétel Európa legnagyobb és legkorszerűbb, 1980-ra Martfűn felépült növényolajgyára. Ez ma az amerikai Bunge Limited cég tulajdona, ami annyit jelent: monopol helyzetben van, ellenőrizheti a teljes magyar termelést. Öt-hatszáz ezer hektár termőterületről szerzik be az alapanyagot. A rendszerváltás után, a privatizáció során nem kellett volna inkább ezt a korszerű feldolgozókapacitást egy tollvonással átadni az alapanyag-termelő magyar gazdaságoknak? Ami jó a dologban, hogy ez a cég legalább működteti és fejleszti azt,

amit megszerzett, nem úgy, mint a hazai húskombinátok és a cukoripari üzemek külföldi tulajdonosai.

A nyolcvanas években a kormányzat úgy gondolta: szépek már a termelési mutatók, de milyen költségekkel termelünk? 1980-ban jelent meg az első cikkem a Magyar Mezőgazdaságban e kérdésről, akkoriban az országban elsőként én végeztem el a nemzetközi összehasonlító vizsgálatokat, és az eredmények engem is megleptek. Az amerikai és a magyar kukoricatermelés hatékonysági mutatóit vetettem össze, kiderült, hogy a gépi technika, a genetikai alap, a technológia ugyanaz. A Pioneer cég, a világ legnagyobb kukoricanevelője és vetőmag-előállítója Magyarországon termeltette meg egész Nyugat-Európa számára a vetőmagot. Ne felejtsük el, hogy a szaporítóanyag-előállítás mindenkor az agrárium extraprofitot hozó high-techje. (Fiatalon a kukorica címerzésébe még én is beszálltam, mert jól fizettek érte.) A nyolcvanas években Magyarország lett a világ legnagyobb kukoricavetőmag-előállítója és -exportőre!

Akkoriban az USA-ban mintegy 200 hektár volt a farmok átlagterülete, Nyugat-Európában ez 15-70 hektár között szóródott. Nyugat-Németországban 15, Nagy-Britanniában csaknem 70 hektár volt a gazdaságok átlagos mérete, míg nálunk az 1261 termelőszövetkezet átlagosan 4400 hektáron, a 126 állami gazdaság átlagosan 7100 hektárnyi területen gazdálkodott.

Ez lehetővé tette nálunk az ágazati társítást: egy-egy tsz, állami gazdaság komplex, sokoldalú, sok lábon álló üzem volt, kiegészülve mindez a belső vertikumokkal. A gépeket például mindenféle növényi kultúrában lehetett használni, ugyanaz a kombájn aratta le az árpát, a búzát, a kukoricát, a szóját, a napraforgót, csak egy megfelelő adaptert kellett mindig fölszerelni. A traktornak, ekének meg mindegy, hogy milyen növény alá szánt.

Egy-egy üzemben hat-tízféle növényt termesztettek, két-három állatfajt tenyésztettek, azon belül különböző hasznosítási irányokkal foglalkoztak. És nagyon fontos: nem hivatalosan, de a mezőgazdasági nagyüzemeknek afféle erkölcsi kötelességük volt mindenkinek, minden felnőttnek munkát, megélhetést adni a környéken. A vidéki felnőtt cigány férfiaknak csaknem száz százalékanak volt munkakönyve, munkahelye, biztos megélhetése. E téren jobb volt a helyzet, mint a városokban! A foglalkoztatási funkció miatt létesültek a szövetkezeti melléküzemágak. Nem kiegészítő jelleggel, a nyolcvanas évek végén már az árbevételük több mint fele nem mezőgazdasági tevékenységből származott. És ott volt még a nagyüzemek nonprofit funkciója: a szövetkezet, az állami gazdaság támogatta a megyei másodosztályú

focicsapatot, a művelődési házak ilyen-olyan szakköreit, gondoskodott a nyugdíjasairól, rendszeresen üdülni, kirándulni vitte őket.

Ez a foglalkoztatási és nonprofit funkció a nagyüzemek szétverésekor egyik napról a másikra megszűnt, és nem vette át senki. Az eredmény: a falvak szociális katasztrófája! Valaki utánanézhethetne, hogyan éltek a cigányok mondjuk Gyöngyöspatán az 1980-as években, és összevethetné a mai helyzettel! De hangsúlyozom: ez nem valamiféle nosztalgia a Kádár-korszak iránt, csupán azt jelzem, hogy nem kellett volna mindent szétverni, még azt is, ami jó volt. Szinte szerencse, hogy a vasúti síneket nem szedtük föl azzal, hogy azokat is a „kommenisták” rakták le...

1989-ben, annak ellenére, hogy a korábbi években a világgazdaságban agrártúltermelési válság zajlott le, és hogy ekkor már a szocialista rendszer alapjaiban roppant meg, ezek a nagygazdaságok még mindig profitképesek maradtak. Persze pénzügyileg az állam kizsigerelte őket, mert az általános válság miatt onnan szivattyúzták ki a pénzt, ahol azt megtermelték, tehát a magyar agrárium és az életszínvonal terhére tartottuk életben az elavult gazdaság szerkezetet, a gyárkéményes ipart, és annak vidékét, a bányászatot. Eocénprogram, liászprogram, a textilipar és a kohászat „rekonstrukciója” vitte el a forrásokat. 1989-ben a mezőgazdasági nagyüzemek még mindig hatékonyan, világszínvonalon termeltek, csak az elvonás miatt váltak fizetéseképtelenné.

Valaki, aki nem járult hozzá nevének közléséhez, mesélte el nekem egyszer, hogy ott volt abban a delegációban 1990-ben, amely Antall Józsefet kísérte el Helmut Kohl német kancellárhoz.

Helmut Kohl arra „kérte” Antallt, hogy számolja föl a nagyüzemeket a mezőgazdaságban (ő tudta, hogy ezek mennyire hatékonyak, Antall nem tudta!), ezen belül építsük le az amúgy is túltermeléssel küszködő állattenyésztést, és álljunk át a növénytermesztési alapanyag-termelésre.

Magyarán: legyünk a nyugati államok pusztán növénytermelési nyersanyag-beszállítói. Antall minden további nélkül rábólintott, és megvalósult Kohl kancellár javaslata, mára már a magyar mezőgazdaság a növényi alapanyag beszállítója, vagyis nyerstermék- és takarmányellátója a nyugati állattenyésztésnek, az élelmiszeriparnak, ahelyett, hogy a feldolgozott termékek exportja dominálna.

Aminek persze az lett az ára, hogy az állati termékek exportálóiból azok nettó

importőrei lettünk. A keleti piacokról nagy csinnadrattával kivonultunk, és a nyugati konkurencia azonnal betöltötte az ott keletkezett űrt!

A világszínvonalról a középszerig – II. rész: A magyar agrárium Trianonja

<https://168.hu/itthon/mezogazdasag-termeloszovetkezet-kadar-rendszer-allattenyesztes-187083>

Szerző: dr. Gazdag László

2020. június 29., 06:21

A világszínvonalról a középszerig – II. rész: A magyar agrárium Trianonja
Bábolna, Nádudvar, Szekszárd vagy Baja hallatán a nyolcvanas években a nyugati szakemberek megemelték a kalapjukat, mert a kapitalista tulajdonviszonyok között elképzelhetetlen volt olyan módon koncentrálni a növénytermesztés, valamint az állattenyésztés területeit, mint Magyarországon, s ezzel világszínvonalú hozamokat produkálni. Dr. Gazdag László agrárközgazdász, kandidátus, egyetemi tanár előző számunkban felvázolta, milyen korszerű eszközökkel és sikeres gazdálkodási módokkal érkezett el a hazai mezőgazdaság a rendszerváltáshoz, amikor is elkezdődött a sokszínű, százezreknek biztos megélhetést nyújtó ágazat lebutítása. A szomorú mérleg röviden: az állati termékek exportálóiból nettó importőrök lettek, a keleti piacokat nagy csinnadrattával elhagyták, ahová így azonnal benyomulhatott a nyugati konkurencia. A jól működő gazdaságokat pedig szétprivatizálták.

Ne csak az Antall-kormányt hibáztassuk! A Horn-kormány 1994-ben leállíthatta és visszafordíthatta volna a kedvezőtlen folyamatokat, de nem tette. Szolgai módon átvették a koalíciós partner, az SZDSZ programját, folytatták a jól működő, hatékony nagyüzemi rendszer szétverését. Ugyanakkor a Bokros–Surányi-csomag része volt a világszínvonalú magyar élelmiszeripar kiárusítása, leépítése is. A nyugati vevő nem kapacitásokat szerzett olcsón, hanem piacokat, mégpedig a mi keleti piacainkat is, a hazai belső piac mellett. Afrikai törzsfőnökök kótyavetyélték el nemzeti kincseiket üveggyöngyökért. Ezzel a szűklátókörű politikával a hazai baloldal, az MSZP, a saját biztos vidéki bázisát számolta föl. És ma krokodilkönnyeket hullatnak azért, mert a vidék a Fideszé...

Külön fejezetet érdemel a kérdés jogi oldalának vizsgálata, hiszen a szövetkezet ugyanúgy kollektív magántulajdon, mint a részvénytársaság! Semmi köze az állami tulajdonhoz, tehát semmilyen állami szerv, de még a parlament sem rendelkezhet vele sehol a világon. Egyedül Magyarország a kivétel. A szétverésük éppen a magántulajdon szentségének súlyos megsértése volt! És jött a kárpótlásnak nevezett bohózat! Mit és kit kárpótoltak az egy-két hektár földre szóló, tehát semmit nem érő kárpótlási jegyekkel? A harminc évvel korábban „elvett” (valójában el se vett) egy-két hektárnyi törpebirtok, a ló a lókapával, az egy-két tehén jelentette volna a „veszteséget”, amit a politika nagylelkűen kárpótolt? Ami 1990-ig létrejött egy szövetkezetben két-három nemzedék megfeszített együttes munkájával, az értékében ezerszerese volt az egykorinak: komplett állattenyésztő telepek, korszerű technika, ültetvények, szőlészet-borászat, feldolgozó üzemek, stb. Ezt kellett volna szétosztani értékben, papíron persze, másként nem lehetett. Milliókat kellett volna adni minden télesztagnak, az lett volna a valódi kárpótlás. Ami történt ehelyett, azt nyugodtan nevezhetjük intézményesített kifosztásnak.

Sajnos a menedzsment vérszagot kapott, rájött, hogy most mindent fillérékért megszerezhet! Persze a többi 1000-1500 téesztagnak, a kisemberek rovására, hiszen másképpen nem lehetett. Közgazdasági szakmai szempontból katasztrofális volt ami történt, erkölcsi szempontból pedig minősíthetetlen. Hol volt a szakmai értelmiség, a szélesebb értelemben vett értelmiség eközben, hol volt a baloldal?

Hagyni kellett volna ezeket a nagyüzemeket működni tovább, megszabadítva a régi rendszer pár idejétmúlt maradványától, mint például a szabad kilépés tiltása. A termelési rendszerek kezelésébe kellett volna adni egy tollvonással az élelmiszeripart és a kereskedelmet, megteremtve ezzel a komplex termelő-feldolgozó-forgalmazó szféra vertikális integrációját, amely egyedülálló lett volna az egész világon. A nyugati agrárközgazdászok erről álmodnak már évtizedek óta. És a magyar élelmiszer-gazdaság, a vidék ma prosperálna, Nyugaton is csak csodálnák, mint az 1980-as években.

1990-ben a holland mezőgazdasági miniszter Magyarországra érkezett, és egy magyar származású államtitkár, Gábor Dzsingisz kísérte. A furcsa név megmaradt bennem, azóta tudom, hogy szerte a világon 26 millió (valódi) leszármazottja él Dzsingisz kánnak, ez nem kitaláció, több ezer gyermeket nemzett. Genetikai vizsgálatok igazolták ezt a tényt. Talán a mi Dzsingiszünk is utánanézett a felmenőinek. Nos, évekkel később Gábor Dzsingisz megint Magyarországra jött, és mesélt ama korábbi látogatásukról. Nagy Ferenc József, a kisgazda földművelésügyi miniszter fogadta őket 1990-ben. A magyar tárgyalópartnerek egyfolytában szidták a

kolhozrendszer, mármint az ittenit. A holland agrárminiszter nem szólt semmit, ő nagyon is tisztában volt a valósággal, és váratlanul azt kérte, hogy vigyék el őket a Komáromi Mezőgazdasági Kombinátba. Teljesítették a kérést, és ott a holland agrárminiszter jó hangosan felkiáltott: „Ilyen üzemeket szeretnénk mi látni Hollandiában”. Nagy Ferenc József és társai leforrázva hallgattak.

1994-ben a Pécsi Tudományegyetem Agrárközgazdasági Tanszékén (ma már nincs ilyen, a diákok semmilyen agrárgazdaságtani ismeretet nem kapnak) vendégül láttunk egy japán professzort, aki elmondta, hogy náluk nagyon kicsik az üzemek, 1,4 hektár az átlagterületük, és szövetkezetekbe szeretnék egyesíteni őket. Azért jött ide, mert a magyar szövetkezeti modellt tartja a legjobbnak. Mondtuk neki: jókor jött, jó helyre... Egy évvel később visszatért, és előadást tartott az agrárszakos hallgatóknak. Azzal kezdte: nem értem, hogy mi folyik ma a magyar mezőgazdaságban. Mondtuk neki: mi sem!

1999-ben Gödöllőn, az egyetem aulájában, ahol a világ legnagyobb bronzplasztikája található – Amerigo Tot A mag apoteózisa című műve –, meghallgattam egy brazil farmer, Roberto Rodriguez előadását. Ez a név nem sokat mond, de ha hozzáteszem, hogy ő a Szövetkezetek Nemzetközi Szövetségének (SZNSZ) elnöke, és 800 millió taggal ez a világ legnagyobb civil szerveződése, akkor kissé más a súlya a mondanivalójának. Ez a nyugati szervezet az 1980-as években egyedül a magyar TOT-ot (Termelőszövetkezetek Országos Tanácsa) vette föl a tagjai közé a keleti blokkból, ezzel elismerve, hogy a mi termelőszövetkezeteink már nem kolhozok. Sőt, az SZNSZ egyik elnökhelyettese a magyar Zsarnóczai Sándor lett, aki 1999-ben a szövetkezetelméletről írt, és summa cum laude (maximális pontszámmal) megvédett kandidátusi disszertációm vitáján elnökölt.

Rodriguez úr elmondta, hogy amikor az Egyesült Államokban találkozót kért Ronald Reagan elnöktől, azonnal fogadta őt. Tudni kell, hogy Reagan mindenfajta állami dotációt leépített az amerikai gazdaságban, például a szövetkezeti CoBank hálózatnak nyújtott évi 100 milliárd dolláros támogatást is. A CoBank csak fejlesztésre ad hitelt, és erre jár a kamattámogatás. Ha a farmer új gépet vesz, felújítja az ültetvényt stb., akkor kap támogatott hitelt. Nincs területalapú támogatás, mint az EU-ban, és Reagan a parlagoltatásra korábban adott támogatást is megszüntette. Csakhogy a hiteltámogatás leépítése miatt amerikai farmerek ezrei mentek tönkre, mert a megemelt kamatokat nem tudták tovább fizetni.

Rodriguez kérte Reagant, hogy adja vissza ezt a támogatást a farmereknek. És az egyébként szinte minden kérdésben hajthatatlan elnök elfogadta Rodriguez érveit,

visszaállította a támogatást. Amikor Rodriguez és Zsarnóczai Sándor Indiában járt, Radzsiv Gandhi elnök azonnal fogadta őket, az ENSZ-ben Butrosz Gáli főtitkárral tárgyaltak. Ám amikor Rodriguez 1991-ben eljött Magyarországra, hogy lebeszélje Antall Józsefet a magyar szövetkezetek szétveréséről, a miniszterelnök nem volt hajlandó fogadni őt. És ő mindezt 1999-ben elmondta Gödöllőn, nem titkolt keserűséggel.

Ma, harminc évvel a rendszerváltás után, a magyar mezőgazdaság csak az árnyéka a három-négy évtizeddel ezelőtti önmagának. A magyar agrártermelő kisembert a háború után kétszer tették tönkre, semmizték ki: először a kádári kollektivizáláskor, másodsor a szövetkezeti nagyüzemi rendszer szétverésekor. És ebben nincs ellentmondás. A kollektivizálás borzalmas erőszak volt a falvak népén, rengeteg személyes tragédiával. A téészesítés 1961-es befejezése után azonban rögtön elkezdődött a távolodás a kolhozmodellől. Tulajdonképpen ez lett 1956 igazi, maradandó pozitív hatása: itt már nem lehetett kolhozot csinálni! A szövetkezeteket nem integrálták a direkt utasításos, tervlebontásos rendszerbe, nem volt profilkötöttség, és bárki bármit állít ma, igenis működött, egyre inkább érvényesült a szövetkezeti demokrácia. Valóban a tagság választotta vezetőit, hamar kikoptak az oda „leküldött” munkáskáderek, „pártfunkciók”.

Ez komoly presztízsveszteséget jelentett a helyi pártállami oligarcháknak, le is szoktak az ilyesfajta „segítségéről”, vagyis már nem küldték el saját jelöltjeiket a falvakba elnökválasztáskor. Majd 1968-ban az agrárszektorra jellemző indirekt gazdaságirányítási rendszert terjesztették ki Nyers Rezső és reformertársai az egész gazdaságra. A jól működő példa ott volt előttük.

A rendszerváltás után aztán megismételtük a kollektivizáláskor már elkövetett hibát: a józan, racionális megközelítés helyett érzelmek vezérelte irracionális megoldások következtek. Mindig akkor ment jól a hazai mezőgazdaságnak, a vidéknek, amikor nem tudott rátelepedni az ideológia vezérelte politika, ki tudta harcolni az autonómiáját. És mindig az okozta a katasztrófát, amikor ez a politika erőszakot tudott tenni rajta.

Mind a kollektivizáláskor, mind a szövetkezeti nagyüzemi rendszer szétverésekor a vidék, az agrártermelő kisember lett a vesztes.

Olvasói levél

2020. szeptember 13., 17:18

https://168ora.live.netrix.hu/rovat_nelkuli/olvasoi-level-190780

Szerző: OLVASÓI LEVÉL

Pont egy lezárhatatlan vita végén

Írtam egy cikksorozatot a 168 Óra hasábjain a hazai agrárátalakulásról, azt állítva, hogy Helmuth Kohl kancellár Antall Józsefnek a magyar állattenyésztés visszafejlesztését javasolta. Kaptam ezért hideget-meleget, volt, aki egyszerűen nevetségesnek tartotta az állításomat, de talán a tényeket nem érdektelen újra felsorolni. Az 1980-as években súlyos agrártúltermelési válság nyomasztotta a világ agrártermelőit, főként az állati termékek világpiacán. Nyomottak voltak az árak, az EGK költségvetésének kétharmada ment el agrártámogatásra. Amikor az NSZK és az NDK egyesült, megvalósult Kohl kancellár koncepciója: a keletnémet kolhozokat nem verték szét, mint nálunk a termelőszövetkezeteket, hanem átállították növénytermelésre, kihasználva a nagyüzemi táblaméretekből következő hatékonyságot. A nyugati tartományokban meghagyták az állattenyésztést, a keleti tartományokból szállították az olcsón, hatékonyan termelt takarmányt. Ami akkor belnémet agrárpolitikaként megvalósult, azt képezték le kelet-nyugati viszonylatban is, függetlenül attól, hogy mit mondott, és mit nem Kohl kancellár Antall Józsefnek. Mezőgazdaságunk ma az EU növénytermelési nyerstermék beszállítója, a feldolgozott főként az állati termékek teljességgel hiányoznak az uniós exportunkból. Ma nettó importőrök vagyunk olyan termékekben, amelyek esetében jelentős exportőrök voltunk. A magyar élelmiszeripar színe-virága lenullázva: a 12 világszínvonalú húskombinát, az összes cukorgyár, a konzervgyárak az enyészet martalékai. Európa legnagyobb növényolajgyára, a martfüi, francia kézben. Miért nem lehetett ezt a hazai napraforgó-és repcetermelők kezébe adni annak idején egy tollvonással?

Az 1990-es évek magyar agrárstruktúrája a világon a legversenyképesebb USA, Kanada, Brazília, Argentína, Uruguay, Ausztrália, Új-Zéland szerkezetére hasonlított, és ezt feláldoztuk az adófizetők pénzén eltartott nyugat-európai modell kedvéért. És ezt a folyamatot a Horn kormány fejezte be, amivel egyébként az MSZP a saját biztos vidéki bázisát számolta föl. Nem kívánok ezekkel a kérdésekkel a továbbiakban foglalkozni, én csupán a hazai agrárátalakítás, és általában a privatizáció súlyos hibáira, bűneire (?) akartam felhívni a figyelmet. Talán „bírálóimnak” inkább ezekre a tényekre kellett volna koncentrálniuk.

Gazdag László

Pont egy vita végén?

https://168ora.live.netrix.hu/rovat_nelkuli/olvasoi-level-191425

Szeretnék hozzászólni, Gazdag László írásához. Nagy meglepetéssel, döbbenet, szomorúsággal, olvastam a levélhullás rovatban közzétett "Pont egy lezárhatatlan vita végén" írását. Azt hittem, hogy bocsánatot kér a cikksorozatának fake news állításáért amely nem tetszést váltott ki azoknál, akik megismerték, és foglalkoztak az 80-90-es évek politikatörénetével! Azt vártam, hogy Gazdag úr reagál Horváth István az akkori bonni nagykövetünk 168 Óra 2020.julius 22-i 26.oldalon megjelent írására! Gazdag úr nem független! Remélem a 168 Óra szerkesztői önmagukat oda sorolják, ahol "a hír szent, a vélemény szabad!"

Nevét vállaló, 168Óra olvasója: Vass József nyugdíjas

Nagy György válasz Bokros Lajos Az alapját A tények logikája

VISSZHANG - LXIV. évfolyam, 2. szám, 2020. január 10.

<https://www.es.hu/cikk/2020-01-10/nagy-gyorgy/a-tenyek-logikaja.html>

Minden valamire való szellemi embernek megvan a maga narratívája, amely önmagában igaz. Ez általában az egyén gondolkodásának fejlődése, ahogyan nézeteihez eljut, és mint minden egyedfejlődés, ez is magán viseli a törzsfjlődés jegyeit, Bokros Lajos esetében a tudományos szocializmus történetét. (Az alapját vesztett felépítmény, ÉS, , 2019/51–52.,december 19.) Az egykori szocialista pénzügyminiszter a munkásosztály felszabadulását a kizsákmányolás alól reformok útján képzei el, és a megvalósult szocializmust azért tartja tévútnak, mert ott egy ún. élcsapat (a kommunista párt) vindikálta magának a jogot meghatározni a teendőket, és ezt proletárdiktatúrával hajtotta végre, ami pedig nem következik Marx eredeti gondolataiból. Sajnálattal kell közölnöm, hogy a Bokros által is becsben tartott „tények logikáját” nemigen érdekelte a Lenin és Kautsky között a vezetéselméletről

kialakult vita, és olyan intervenciós háborút akasztott a fiatal szovjet hatalomra, amilyen a történelemben azóta se volt, és amelynek során akár akarták, akár nem, be kellett vezetni a demokratikus centralizmust, a komisszárrendszert és a hadikommunizmust. Az imperializmust nem Lenin találta ki, és azt sem, hogy minden burzsoá állam abban egyetértett, hogy a munkáshatalmat meg kell akadályozni, ha lehet, még az országaik határain kívül, és ennek érdekében bármely hatalommal hajlandóak voltak szövetkezni a Szovjetunió, később a szocialista országok közössége ellen. Végig drága fegyverkezési versenyre kényszerítették őket, miközben azok a nemzetközi kereskedelemben és a cserearányok romlásával amúgy is állandó hátrányba kerültek, hogy olyan mesterségesen emelt gátakat ne is említsünk, mint a COCOM-lista, amely megtiltotta a fejlett technológia exportját a szocialista országokba. Nem csoda, ha ennek során a szocialista módon termelő gazdaságok megroppantak, megadták magukat, és a nagy monopóliumok mára lenyelték őket (pontosabban több százmilliós piacukat). Ha van ebből tanulság, biztosan nem az, hogy Szentpéterváron, majd Moszkvában, illetve később a szocialista országokban több demokrácia kellett volna. A magántulajdont tagadó társadalmi formát a magántulajdonon alapuló multik akkor is megbüntetik, ha van rajta sapka, s akkor is, ha nincs. Kuba is és Venezuela is addig volt barátja az Egyesült Államoknak – bármilyen népnyúzó diktatúrák voltak is –, amíg nem államosították az észak-amerikai tulajdonokat. Onnan kezdve nincs pardon, és ez nem annak a kérdése, hogy szabályosak-e a választások.

